NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj IX. V sredo 31. grudna (ranozimna) 1851. *List 53.*

Slovo „Novíc“ za leto 1851.

Z današnjim listam doveršijo „Novíce“ letošnji tečaj s tem, da podajo svojim častitim prejemnikam „kazalo važniših reči 9. tečaja“ z „nadčêlnim listam“ in „zavitkam“. Nadjajo se, da, pregledaje njih obsežek, bojo častiti prejemniki tudi pričujoči tečaj vredniga spoznali ga shraniti in uverstiti poprejšnjim tečajem, ker tudi v njem je nakupičeno koristniga blaga na mnogo straní.

Ker pa so „Novíce“ kar je bilo moč svojo nalogo le doveršiti zamogle po krepki podpori rodoljubih domorodcov, ki poznajo potrebe slovenskiga naroda, in ki véjo, da — če hočeš tem potrebam zadostiti — moraš ž njim v narodovim jeziku govoriti, jim je sveta dolžnost, se očitno zahvaliti tem možém, ki so podpirali občnokoristno reč s svojimi spisi in so nosili kot pridne čbelice od vsih straní Slovenskiga sladki in tečni med „Novícam“. Preserčna hvala jim za njih blago pripomoč!

Ako niso môgle „Novíce“ vsim bravcam v vsim vstreči, naj se jim to za zlo ne vzame gledé na obširno polje, v kterim se one po svojim namenu gibati morajo. Sicer bi bilo pa vsim vstreči, tudi zlo hudo in po taki slavi nikdar ne hrepenijo „Novíce“. Če so le poštenim, previdnim in pravičnim rodoljubam po volji, so one dosegle svoj namen čez in čez.

Jezik pišejo „Novíce“ slovenski, ker so slovenskimu narodu namenjene, in pisale ga bojo tudi prihodnje brez pristranosti oblik, kakor jim bojo g. pisatelji svoje spise iz mnogih krajev Slovenskiga pošiljali. „Novíce“ so, polagama stopaje, brez hrupa, brez sile, brez vojske naš sedanji občji pravopis po Slovenskim vpeljale, in tako bojo s podporo rodoljubov, ako Bog da, še marsikaj doveršile v pravo vzajemnost in slogo, ne pa v tisto, ktera hoče slovenski jezik popolnoma zatreti in ćudovito mešanico na njega mesto postaviti, ktera nikdar ne bo veljavnosti občeslovanskiga jezika dospela. „Novíce“ bojo pilile in gladile slovenski jezik kar bo moč, in ga marljivo množile z dobrim blagam svojih slovanskih bratov — ali častitljivi jezik slovenski bojo ohranile domačimu slovstvu, dokler ne pride občeslovanski na dan. Do tistiga še v prihodnosti skritiga časa ima vsak narod poglavno nalogo, svoj jezik izobraževati, in Bogme! tudi slovenski jezik je kakor vsak drug slovansk in morebiti še bolj tega izobraževanja vreden, ne pa da bi ga kot malovredno šaro na stran pahali kot nevredneža, da bi se v njem pisalo. Pervaki in nar slavniši slovenski pisatelji, ki še živé ali že v grobu počivajo, so bili in so z nami o tem edinih misel, in le ti, kterih dela slové kot nar izverstniši slovenski zakladi, imajo veljavno besedo o tem, in njih pravílo je nam vodílo. Za dosego občeslovanskiga, ne pa za negodno kovstvo zopet noviga jugoslavenskiga jezika, bo „Novícam“ vedno mar, in prihodnje leto bojo morebiti kakošne poskušnje v tem donašale, kterim pa nočejo nikakor višji cene prilastiti, kakor da naj se te poskušnje sprejmejo kot jezikoslovne drobtinice za pokušnjo, za prevdark, za pretres, ne pa da bi v njem že pisali ali da bi celo mogočno zapovedovali rekoč: „Da pišite sedaj vsi tako, sicer ste protivniki vzajemnosti slovanske!“

To zastran jezika na mnoge vprašanje opomnivši, se še enkrat serčno zahvalimo za krepko podporo rodoljubim domorodcam, in jih živo prosimo, tudi prihodnje leto Novíce blagovoljno podpirati.

S terdno voljo neutrudljivo se tudi o novim letu poganjati za blagor in za omiko slovenskiga naroda in jezika, vzamejo tedaj Novíce za letos slovo od vsih svojih prijatlov in prijatlic. Z Bogam!

Kmetijske skušnje.

(*Kako na Angleškim meso solé*). Pripravijo si 6 funtov kuhinske solí, 3 lote solitarja in 1 funt cukra, vse to denejo v posodo, ki derží 12 bokalov vode, pristavijo k ognju, da zavrè in po tem pene posnamejo. V ti vodi namočijo meso; cuker ubrani, da meso terdo ne postane.

(*Da snažnost prešičem dobro tekne*), kažejo skušnje nekiga gospodarja, ki je 6 prešičem edíne teže 7 tednov enako pičo dajal in jim enako nastiljal. Tri izmed teh je vsaki dan s česalam (štrigeljnam) in kertačo pridno česati dal, treh pa ne. Uni lepo snaženi so o teh 7 tednih gospodarju čez 2 vagana graha manj pojedli in zaklani vunder skoraj po 30 funtov več vagali. Toliko je snažnost pripomogla! To je pa lahko zapopasti, ako se pomisli, da, kakor človek, tudi živina od zraka (ljufta) živí, ki pa ne more skozi nesnažno in blatasto kožo v truplo, da bi dobro in tečno kri delal, iz ktere se meso, mast in vse drugo dela. Da bi pač take gotove skušnje naše kmete prepričale, da je snažnost pol življenja tudi pri živini.

Velki zbor kmetijske družbe v Ljubljani.

(Konec.)

Dalje je g. Ullrich nektere imenitniši reči naznanil, o kterih je bilo v gojzdnarskih zadevah v velikim zboru v Solnogradu pomenkovanje, in je pri ti priliki tudi razdelil povabila za pristop k novi gojzdnarski družbi, ki bo obsegla vse gorate dežele našiga cesarstva in ktere osnova je bila tudi v Solnogradu sklenjena. Namen te družbe, na vso

moč si prizadevati za poboljšanje naših gojzdov po poti uka in s pomočjo cesarskih oblast, je velike hvale vreden, in družba zasluži, da prav veliko udov k nji pristopi. Gosp. Ullrich v Bledu, ki je bil v Solnogradu začasni opravnik te družbe izvoljen, prejema vpise k ti družbi. —

Potreba posebnih bukev za kmetijstvo v domačim slovenskim jeziku je nagnala zbor, da je danes sklenil, take kmetijske bukve na svitlo dati, in sedanjiga g. prošta Arko-ta prositi, da naj bi se oni tega spisa lotili, ker imajo izverstno kmetijsko vednost in ravno tako izverstnost v pisanji slovenskim.

Gosp. odbornik Andrej Malič je razodel novo znajdbo dr. Spitalarja: prav naglo dober kis (jesih) prav po ceni narejati. Pričujoči udje so radostno ogledovali to prosto mašinico (kisovec) in tudi pohvalili dober kis. Prav natanjko bomo to za vsako hišno gospodarstvo imenitno znajdbo razložili v „Novicah“ prihodnjiga leta.

Dr. Bleiweis je pokazal zboru: kako zamore vsak kmetovavec dobroto svojiga krompirja prav lahko zvediti, kar je zlasti pri sajenji krompirja vediti dobro. Tudi to bomo razložili v prihodnjih „Novicah“.

Po tem je odbornik g. Schmidt po nasvetu podružnic imenoval tiste sadjorejce, kterim naj bi se sreberne svetinje podelile, in sklenil je zbor, jih letos podeliti: g. Francetu Orešnik-u, kmetu v Volčjim potoku (zavolj pridne sadjoreje) — g. Jakobu Mencinger-ju, učitelju v Bohinski Bistrici (zavolj nevtrudljiviga spodbadanja učencov *) k sadjoreji) — in g. Jožefu Ogorevcu, oskerbniku na Bokalskim gradu (zavolj pridne sadjoreje). Poslednjič je zbor na predlog podružnice Kamniško-Smledniške sklenil, v spoznanje umniga kmetijstva in posebno pridne sadjoreje g. Mihela Stare-ta, posestnika Mengiškiga grada, očitno poslaviti.

Gosp. Schmidt je po tem svetoval: naj bi kmetijska družba prihodnje leto spet sadno razstavo v Ljubljani napravila, kar je bilo enoglasno poterjeno.

Gosp. Andrej Fleischmann je o ti priliki nasvetoval: naj bi se kmetijska družba po pripomoči podružnic in županov sedaj iz noviga krepko potegnila za napravo sadíš sadnih drevesc po mnogih soseskah. Tudi ta predlog je bil poterjen. Pri ti priliki je razdelil g. Fleischman tudi jabelčka (medence, šmarnice, samorašnike in več druzih plemen), ki so po letošnji toči pri Devici Marii v Polji kot drugi sad na ravno tistih drevesih zrasle do velikosti oreha.

Po tem je naznanil odbornik in družbini denarničar g. Miha Pregl dohodke in stroške kmetijske družbe pretekliga leta in prevdark dohodkov in stroškov prihodnjiga leta, iz kteriga se je pokazalo, da bo zamogla družba le izhajati in mnogoverstne občnokoristne naprave izpeljati, ako bojo družbe udje vsi svoj majhni letni donesek gotovo odrajtali, ker brez denarne pripomoči se ne da nikodar nič opraviti.

Po vsim tem je bila volitev novih udov, in po ti je g. predsednik s prijaznim govoram, v kterim ude z „združeno pomočjo“ v prid domačiga kmetijstva delati prosi, letošnji shod sklenil.

Na ogled postavljeno je bilo pri tem zboru, kakor smo že omenili, veliko noviga kmetijskiga orodja, nov kisovec **), Pajkova preša za zelje brez naloge kamnja ***), — lepo sadje, ki ga je g. fajmošter Mužina iz Istrie poslal, — namestnik krompirja (uluk), — nove špiralne peresa iz V. Pleiweisove fabrike na Dunaji itd.

*) Učenci in učenke so bili lani po sklepu občniga zbora kmetijske družbe očitno pohvaljeni.

**) Ta kisovec zamore vsakdo vsak dan v pisarnici kmetijske družbe (v Salendrovih ulicah) viditi.

***) Tudi ta preša se vidi v pisarnici.

Naznanilo tistih fabrikantov, obertnikov in rokodelcov,

ki so iz raznih dežel austrianskiga cesarstva v Londonski razstavi medalje prejeli, ali so častno pohvaljeni bili.

(Konec.)

17. red. Za popir, bukvotiskarske in bukvovezne izdelke.

(Veliko medaljo:) c. k. dvorna in deržavna bukvotiskarnica na Dunaji za nove bukvotise.

(Slavno medaljo:) August Habenicht, bukvovez na Dunaji za bukvovezne izdelke, — Ludevik in Karl Hardmuth, fabrikanta na Dunaji za svinčenike, — sinovi Bogoljuba Haase-ta v Pragi za posebno lepe tiskarne dela, — Smith in Meynier, vlastnika popirnice v Reki za pisni popir.

(Častno omenjena sta bila:) G. Battagia, bukvotiskar v Benetkah in C. H. Berger, fabrikant na Dunaji.

18. red. Za barvane kotone.

(Slavno medaljo:) Jožef Bossi na Dunaji za ženske oblačila. Friderik Leitenberger, fabrikant v Kosmanosu na Českim za kotone.

19. red. Za preproge (tepihe), krajce (špice) in stikarije.

(Slavno medaljo:) Maria Benkovits, štikarica na Dunaji za svilne štikarije.

(Častno omenjeni:) Franc Banhofer, Filip Haas in sinovi in Ernst Krikel na Dunaji.

20. red. Za čevljarsko in šivarsko blago.

(Slavno medaljo:) Jožef Christl iz Dunaja za čevlje in škornice, Anton Kunert na Dunaji za turške papuče (pantofeljne), bratje Krach v Pragi za dvojne suknje, Emerih Malatinsky iz Miškolca na Ogerskim za ogersko oblačilo „Szür“ imenovano, Češki rokovičarji za rokovice, Jožef Singer v Peštu za oblačila.

(Častno omenjeni): Leopold Friedl na Dunaji za ženske rokovice in čevlje, Janez Helia na Dunaji ravno za to, in Janez Langer na Dunaji za škornice in moške čevlje.

21. red. Za nože, pile, kôse:

(Slavno medaljo): Anton Fišer, fužinar v Št. Ilji v spod. Austrii, za pile, — Anton Haindl, nožár v mestu Steyer v zgor. Austrii, za nože, — Bogoljub Weinmeister, fužinar v Spitalu v zgor. Austrii, za kôse, — Franc Wertheim, fabrikant na Dunaji, za skoble, nože itd.

(Častno omenjeni so bili): Jože Bubenič, nožar v Sibinju, za narodne nože in vilice Romancov, — Juri Fišer, fužinar v Heinfeldu v spodnji Aust., za pile, — Matia Lechner, pilar v mestu Steyer, za pile, — J. M. Offner, fužinar v Vošperku na Koroškim, za kôse, — Janez Penc, fuž. v Müllerau-u na Tiroljskim, za kôse, — Ignaci Rösler, fabrikant v Niksdorf-u na Českim, za nože, ravno tako Janez Stukhardt, nožar v mestu Steyer, — Jožef Alojzi Zeitlinger, fuž. v Eppenstein-u na Stajarskim, za kôse.

22. red. Za železnino in kovino sploh:

(Slavno medaljo): Grof Dubsky v Lisic-u na Českim, za cvekiče in žeblje, — Janez Egger v Belaku na Koroškim, za prešano svinčeno cev, 900 čevljev dolgo iz eniga kosa, — fabrika vlitiga železa

kneza Fürstenberg-a v Novo-Joahimovini dolini na Českim, za pečí in podobšine, — Janez Gasser, podobar na Dunaji, za bromasto podobo, — fužina kneza Metternicha v Plasu na Českim, za lovsko peč, — fužina kneza Salm-a v Blansku na Marskim, za železnino.

(Častno omenjeni so bili): J. Arrer, strugár na Dunaji, za biserne gumbe (Perlmutterknöpf), Eberstaller in Schindler, fuž. v mestu Steyer, za železo in jekleni drat, — Peter Ernst, žebljar v mestu Steyer, za žeblje, — Berthold Fišer, fuž. v Traisen-u v spod. Aust, za mnogoverstno kovano blago iz vlitiga železa, — Franc Grabner iz Molle-a poleg mesta Steyer, — Karl, Franc in Janez Švarc, ravno od ondot, za dromlje, — grof Thurn, fuž. v Celjovcu, za železo in jeklo in za žeblje, — Anton Vingert iz mesta Steyer za mnogoverstne čevlje.

23. *red. Biserno, zlato in sreberno blago.*

(Slavno medaljo): H. Ratzersdorfer, zlatar na Dunaji, za zerkalno remo iz goliga srebra.

(Častno omenjen: Hier. Grohman, zlatar iz Prage, za lepotično blago.

24. *red. Za steklo in stekleno blago.*

(Slavno medaljo): Pet. Bigaglia iz Benetk, za Baneško steklo, — Fr. Ern. grof Harrach iz Neuwelta na Českim, za stekleno blago, — Meyer-ovi vnuci iz Adolf- in Leonorenhein-a na Českim, za česko steklo.

(Častno omenjeni): Fr. Abele iz Neuhurkenthal-a na Českim, za zerkalo, — Aug. Hegenbarth iz Meisterdorf-a na Českim, za česko steklo, — F. A. Helmich v Wolfersdorf-u, — Vilh. Hofman iz Prage, — Fr. Palme Konig iz Steinschönau-a, — Ig. Pelikan iz Meistersdorfa — vsi na Českim in za stekleno blago.

25. *red. Lončarsko blago.*

(Slavno medaljo): Moric Fišer iz Herend-a na Ogerskim za porcelan, — Dunajska ces. fabrika porcelana za porcelan.

(Častno omenjeni): Krist. Fišer iz Pirhenhammer-a, in bratje Heidinger iz Loketa na Českim za porcelan.

Blago 26., 27., 28., 29. in 30. reda ni našim bravcam tako znaminivo, kakor imenovanih poslavljenih fabrikantov, kterih imena zvediti bi utegnilo marsikterimu tergovcu ljubo biti.

Novičar iz slovanskih krajev.

Xp. *Iz Celja.* (Dalje). 5., 6. in 7. t. m. je stalo pred poroto 8 možkih in dvoje ženskih, — Miha Strašek s sinom in hčerjo iz Prevorja poleg Podčetertka in 7 njegovih sosedov, zatoženi hudodelstva vstaje, od kterega se pri nas redko sliši. Zgodba je pa ta bila: poprejšna sodija v Podčetertku je za iztirjanje dolžnih taks in plačil briča s 4 finančnimi stražniki poslala, da naj ženejo rubljeno živino na mesto očitne dražbe. Ko so pa ti M. Strašku in Mici Krajncovi rubljene goveda proč gnali, je prišel Strašek z 10—12 kmeti, ki so se jim zoperstavili in so jim hotli živino po sili spet vzeti, kar pa jim ni obveljalo. Na vpitje Straška privrè več ljudstva skupej, nekteri s kolmi in prekljami. Ko je živina že na mestu dražbe bila, napade množica 40—50 kmetov posebno finančne stražnike, ktere je začela celò s kamni podajati, in jim po hudim pretepu na zadnje živino vzame. Posebno so stražnika Walika pretepli, tako da je hudo vrezan v roko, brez zavedenja na mestu obležal. — Priče so poterdile skoz in skoz to prigodbo, in deloma so jo zatoženci pri pervi preiskavi tudi sami obstali; v porotni sodbi so pa tajili in rekli, da so za bričem in stražniki le zato šli jih prosit, naj bi jim živino nazaj dali, in da so se le v bran postavili, ko so jih stražniki napadli; — da bi se bili poprej pogovorili, jim kaj žalega storiti, so stanovitno tajili. Porotniki so jih z 9 glasovi zoper 3 „nekrive“ spoznali — v očitno nezadovoljnost vsim, ki to prigodbo, od ktere se je veliko govorilo, natanjko poznajo. Čeravno je namestnik deržavnega pravdnika g. Teischinger hudodelstvo natanjko dokazal, pa (ker slovenskega ne ume) le v nemškem jeziku, kterega več porotnikov ni razumelo, in čeravno tudi g. zagovornik dr. Forregger v svojem krepkem govoru (tudi v nemškem jeziku) ni krivice imenovanega poćetja tajil, niso vunder naši porotniki v tem nič nepostavnega našli in zatožence z veliko večino glasov nedolžne spoznali!! Ali bi jo bili pa porotniki tako delječ zabredli, ko bi jim bil g. deržavni pravdnik to, kar je nemško v brambo postave dobro govoril, po domače v slovenskim vsim razumljivim jeziku razložil, in v tem jeziku dobro razjasnil: kaj jim gré razsoditi, — tega nočem dalje pretresovati; le to samo moram rêči, da take razsodbe so žalibog! voda na malin tistim, ki terdijo, da naše ljudstvo še ni godno, nepristransk sodnik v porotah biti, ker ne vé, da njegova naloga je le soditi: ali se je ta ali una reč res zgodila, in ali je zares krivična zoper postavo ali ne? in da vsi drugi nagóni, vse druge nagnjenja morajo ta čas na stran priti. Iskreni prijatli in branitelji porotnih sodb hvalimo kar je hvale vrednega, grajamo pa tudi očitno kar je napčnega, — pervo, da naj tako tudi prihodnjič bode, — drugo, da naj se popravi kar je napčnega v vedno terdniši vstanovitev porotnih sodb.

Od sv. Lovrenca v Slov. Goricah. Gospod vrednik! Zvedil sim, da me nekteri za spisatelja onoga sostavka, ki so ga „Novíce“ 26. listopada, v listu 48 pod čerko —a iz Ptuja prinesle, imajo. Prosim Vas, blagovolite v „Novícah“ oznaniti, da ta sostavek ni od mene *). Svoje protivnike pa zagotovim, da, čeravno nimam sreče „Novíc“ z lepimi spisi podpirati, so mi one vender ljubše, kakor marsikteremu vohúnu, kteremu je le na skerbi, zvediti: kdo bi bil ta ali uni sostavek v natis poslal.

Pri tej priložnosti še Vam se tudi pritožiti moramo, da še „Slovenskega koledarčka“, kterega saderžaj mora po naznanilu poln lepih rečí biti, dozdaj še ni bilo na Ptuj dobiti. Resnično se čudimo, da se ta nova knjiga celo v nemških mestih dobí, le na Ptuji ni, ki na sredi čistih Slovencov stojí! Prosimo Vas, pošlíte to tako teško pričakovano knjigo skorej Ptujskim knjigoteržem; mi Vas zagotovimo, da bo vsaki iskreni Slovenec naše okolice s serčnim veseljom po ti imenitni knjigi segel. Z Bogom. Ant. Strajnšak.

Od sv. Trojice na Štajarskem. 22. t. m. je prišlo povabílo od našega častitega c. k. okrajnega sodnika Matija Sirk-a iz Rogatca županijskim predstojnikam, naj se na „Novíce“ naročímo, ker veliko koristnega na vse straní na znanje dajejo, in kmeta kakor rokedelca lepo podučijo. Ganjen od tega lepega nagovora sim precej sklenil (kar mislim, da bojo tudi drugi predstojniki storili) se na „Novíce“ naročiti, ako ravno jih še prav ne poznam, se pa vender na besedo našega ljubeznjivega g. sodnika zanesem, zvesto prepričan, da oni zmiram za nas in za celi Rogački okraj prav po očetovo skerbijo in nam v djanji in v besedah na pomoč pridejo. Oni niso samo po postavah ojster in pravičin sodnik, temuč tudi milostljiv tolažnik; marsi-

*) V zagotovilo resnice da vredništvo rado na znanje, da imenovani dopis iz Ptuja v listu 48 ni od g. Ant. Strajnšaka, kakor je morebiti kak malovreden sledúh iz podpisane čerke —a misliti utegnil. Vredništvo.

**) Na pričijoči prijazni opomín smo poslali na gosp. Bratuša v Ptuje 20 iztisov »Koledarčka Slovenskega«, kjer se zamore po 24 kr. dobiti. Vred.

kterega abotnega so že z lepim naukam zopet na pravi pot pripeljali, z lepimi besedami pravdo v spravo preobernili in tako ljudém veliko nepotrebnih stroškov perhranili. Pa tudi županijske predstojnike in svetovavce prijazno v njih novih opravilih podučijo, in tako to važno napravo samostojnih županij podpirajo. Serćna očitna hvala in zahvala Jim za to očetovsko skerb; Bog nam Jih ohrani zdrave in vesele mnogo mnogo let!

J. Ž., ž. p.

Iz Solcbaške doline na Štajarskim piše Graški časnik: 17. t. m. so sledili žandarji iz Kople na Koroškim vojaške begúne v Solcbaško dolíno, so 3 vjeli in vklenjene saboj peljali. Tikama Koroške meje napade blizo 60 kmetov s sekirami žandarje, ki terjajo, naj se vjeti begúni spusté. Ker tega storiti nočejo, se začne strašin boj — 2 žandarja pobijejo tako, da je eden pozneje umerl, eden je odtekel v Koplo, to hudodelstvo naznanit. Čeravno je po besedah žandarjev tudi nekaj kmetov mertvih, vunder žandarji, ki so po tem z vojaki v ta kraj prišli, niso nobeniga mertviga našli, ker razbojniki nobenega svojih niso na poti pustili. 8 so jih vjeli in v Koplo peljali. Sedaj seje iz Koroškiga in iz Celja več žandarjev in vojakov v to dolíno podalo, ki je že od nekdaj gnjezdo vojaških begúnov, do kteriga pa sedaj v snegu priti je silno težavno.

Xp. *Iz Celja.* Na novega leta dan se bomo v Celji radovali nad slavno slovensko igro „Tat v mlinu“, ki bo gotovo prekosil „goljufanega starca“, kteri je pa vunder 120 fl. čistega dohodka donesel, kterega polovíca je že povodnjencam na Krajnskem in polovíca na Koroškem izročena *).

Iz Celjovca piše „Klagenfurter Zeitung“, da je železnica po Koroškim gotova, in pravi: Kjer bo hlapón na bregu Adrie ostal, bo tudi v kolodvor Celjovški peljal“. Iz tega se smé povzeti, da se bo od velke železnice Dunajsko-Teržaške stranska železnica v Celjovec napravila.

Iz Zagreba. Vlada je gledíše v Zagrebu za 46.000 fl. v last deželi kupila.

Iz Planíne je „Novícam“ došlo sledeče pismice, kteriga iz serca radi v natis damo:

„Ljube Novíce! Ginljivo in kaj veselo je bilo brati od miloserčnih Goriških učencov v Vašim 50. listu; pa tudi nam se je pretekle dni nekaj primerilo, kar je vsim globoko v serce seglo, in kar Vam radostno na znanje damo, da se zvé po celi slovenski domovíni, kako bratovska ljubezen nas veže vse, ki v šolo hodimo.

23. dan t. m. popoldan se gospod kaplan v šolo prismejajo in nam pravijo: Otročiči! Zjutraj ste vidili, de sim tukej eno, večkrat zapečateno pismo dobil. V tistim pismu je bilo tudi eno na vas, glejte to je. Ali vam ga preberem? — Le poslušajte:

»Ljubi naši bratci in sestrice v Planini!«

Zlo ste se nam smilili, ko smo zvedili in tudi brali, de Vam je voda toliko silo in nadlogo naredila. Radi bi Vam kaj pomagali, ker ste naši ljubi bratci in sestrice, in Vas posebno za svoje prijatle imamo. Zato smo nekaj grošičkov (3 fl.) skupej zbrali, ki Vam jih zdaj pošljemo; nekteri smo jih prislužili, nekterim pa so jih oče ali mati ali pa ktera tetka dali. Majhen dar je sicer, pa upamo, de ga bote radi sprejeli, ker ga Vam prav z dobrovoljnim sercam damo. Razdelijo naj ga gospod kaplan sami med tiste zmed Vas, ki so po hudi nadlogi, ki Vas je zadela, nar bolj potrebni in vredni. Do dobriga pa Vam bo Bog sam pomagal — le prosite ga! Saj slišímo in se tudi v šoli učimo, kako mogočen, dober in usmiljen oče je Bog, kako za nas skerbí, in nam vselej rad in gotovo pomaga — če smo le tudi njegovi dobri, pokorni otroci. Le zapojte:

Vsih zlegov na svetu
Se nič ne bojím;
Pri našim Očetu,
Vém, moč zadobím.

Iz Krajnske gore 21. grudna 1851.

Vaši bratci in sestrice: Jožef Rogar, Ignac Šimnovič, Janez Petrič, Maria Smolej, Maria Hauptman, Jera Jakelj, Franca Tarman, Urša Mrak, Maria Cuznar.

Nam je serce veselja igralo, ko smo to drago pismice brati slišali in denarje vidili. „Novíce“! poprašajte, če je še kaj dosti tako dobrih otrok v naši ljubi domovíni? Bog jim poverni! Bog jih živi!

Iz Planine 27. grudna 1851.

Francika Milavcova
v imenu svojih soúčencov in soúčenk.

Iz Ljubljane. (Konec.) Pred 12. porotno sodbo jih je stalo tistih 15, ki so v nedeljo 2. rožnika lanskiga leta Janeza Kernca, znaniga tata, tako zmlatili, da je 8. rožnika umerl. Kot deležniki tega hudodelstva so bili zatoženi: Janez in Martin Lisec, Grega Duh, Matevž Kovač, Janez Selán, prav za prav Gorenc, Jože in Janez Simončič, Janez Opalk, Anton Rudman in Anton Pungaršič, vsi iz fare Raške in Studenca Kerškiga kantona in zatoženi teškiga ranjenja, in pa Jože Žnidaršič, Jože Kurnik, Janez Androjna, Martin Gorenc in Matevž Krištof iz ravno tistih far, zatoženi vdeleženja tega hudodelstva. Zgodilo se je pa to takole: Kernc, zavolj tatvíne že večkrat kaznovan (poslednje leto pa ni bil več v nobeni tatvini zasačen) je imenovano nedeljo popoldan v nogradu, Poganka imenovanim, ravno molitvine bukve prebiral, kar pride Janez Lisec k njemu, kteriga je Kernc v pretepu zavolj neke ženske o pustu enmalo nabil. Kmalo se vname prepir med njima, in o pretepu prideta tudi Martin Lisec in Žnidaršič zraven. Lisca obá začneta Kernca s kolmí pretepati, tako da jo je s kervavo glavo pobegnul; Žnidaršič in pa Kurnik in Androjna, ki sta pozneje zraven prišla, so neki Lisca našuntali, naj ga pretepeta. Kernc pritava na to proti 6. uri na spašnik Dule, ki je blizo 2 uri od Poganke, ker je bil pretepen. Duh je ondi s še nekimi drugimi živino pasel. Ko kervaviga Kernca zagleda, si berž misli, da je pa spet kaj „naštimal“, ga tedaj ustavi, mu noge spodbije in ga začne z leskovco pretepati, — na to se pridruži več druzih, ki ga pretepajo in sujejo tako dolgo, da uboga reva na tléh brez zavedenja obleží. Ali to še tem gerdavšem ni bilo zadosti — Rudman in Pungaršič ga začneta še po bosih podplatih pretepati in za noge po tléh vleči. Ko se reva spet zavé, se splazi v neko bližnjo šupo, in ko ga najdejo 7. rožnika, so že červi po ranah mergoleli, — drugi dan po tem umerje.

Po ogledu mertviga trupla pravi nek g. dohtar zdravništva v Novim mestu, da bi Kernc zavolj teh ran morebiti ne bil umerl, ko bi se mu bilo berž zdravniško pomagalo, — g. ranocelnik pa temu razsodku nasproti terdi, da bi bil Kernc po vsakim načinu umreti mogel zavolj hudih ran. Ta nasprotni razsodek se pošlje vikšimu zdravniškimu zboru na Dunaj, in on poterdi razsodek g. ranocelnika, kar je tudi popolnama prav storil, ker pomoč zdravnikova se o cenitvi ranjenja iz sodijskiga ozira nikdar ne smé v presodek vzeti, kakor le takrat, ko bi bila kakošna sama po sebi nenevarna rana po očitno škodljivim in nespametnim ozdravljanju pohujšana bila. Če bi ta napčna misel obveljala, da bi se reklo: „zakaj se mu ni berž pomagalo, bi pa ne bil umerl“, bi po tem zamogel marsikteri ubijavec to pomoč za vsaciga terjati, kterimu je — na priliko — velike žile prerezal, da mu je kri odtekla in je po tem umerl, — kar bi se pa zgodilo ne bilo, ako bi bil berž zdravnik na pomoč prišel, žile zavezat

*) Slava in hvala verlim Celjanam, kí se tako pridno obnašate v gledišu domorodním, memo Ljubljane, ki sedaj tako sladko spi! Vred.

274

41. DOKLADNI LIST

k 53. listu Novic. 1851.

Kdor želí, kako oznanilo v *dokladni list* natisniti in Novicam perdjati, plača za *vsako verstico* z navadnimi *srednjimi* čerkami 4 kr., če oznanilo le enkrat natisniti da; *dvakrat* 5 kr. *trikrat* pa 6 kr.; za vsakkratni natis se še 10 kr. za kolek (štempel) po novi postavi za plačati. **J. Blaznik.**

(131.) **Prodaja stariga vina.** (1)

Na Klevevški grajšini (Klingenfels) na Dolenskim so prav čiste in dobre vina od poslednih 21 vinskih letin na prodaj, ktere se na drobno in na debelo prodajajo, kakor jih kdo kupiti želí.

(128.) **Hiša na prodaj.** (2)

Na Planini u Vipavski dolini je hiša iz prostih rok na prodaj.

Ta hiša ima prostorni kevder za kislino, dober in velik hram za vino, štalo za en par živine, šupo za voz, borjač in en vert. U pervim nadstropju so 4 malane sôbe, prostorna kuhinja in kamra za jedilne reči. Cela hiša je prav u dobrim stanu, in še le pred kratkim časam popravljena in je komaj 30 stopinj od Planinske cerkve.

Kdor jo želi kupiti, naj se oberne ustno ali pismeno na *Ignacia Coculi*, hišnika u Vipavskim tergu.

(130.) **Šolsko oznanilo.** (2)

Pri podfari na Gočah je nôva šola vstanovljena. Učeniku, ki ima tudi organist in mežnar biti, je v vinu in v gotovih denarjih 298 gold. 45 kr. létne plače spoznano. Kdor to službo dobiti želi, naj se v priporočilnih pismih saj do 15. prosenca 1852 pri podpisanim ogledništvu z plačano poštnino oglasi.

Ogledništvo ljudskih šol v Ipavi
16. grudna 1851.

Juri Grabrijan.

(127.) **Oznanilo dražbe.** (3)

Per oskerbništvu Kropške grajšine na Dolenskim med Černomeljnam in Metliko, na vsaki kraj eno uro dalječ, bosta grajšinski malen in žaga za dilje žagati v najem dana. Malen obstoji iz dveh parov belih, treh parov černih kamnov in šesterih stop, stojí pri stanovitni vodi, ktera tudi pozimi ne zamerzne. Zraven malna je prebivališe iz dveh sob (cimrov) in ena štala; tudi bo nekej polja grajšina zraven dala.

V najem dano bo na tri leta, to je od 1. dne prosenca 1852, do zadnjiga grudna 1854; najemna dražba bo 30. dan grudna 1851 v grajšini, ob 9. uri dopoldan.

Pogodbe se zvedó vsaki dan v imenovani grajšini.

Oskerbništvo Kropske grajšine 6. grudna 1851.

(125.) (3)

Star mesing in kufer

kupujem jez zmiraj po dobri ceni, na drobno in na debelo; kdor mi kaj te robe prinese, jo bo pri meni vselej dobro spečal.

Anton Samasa,
zvonár v Ljubljani.

(126.) (2)

Beim Buchhändler *Giontini* in Laibach sind nachstehende Werke vorräthig.

Haidingers, Adr., **Selbstadvokat,** oder gemeinverständliche Anleitung wie man sich in Rechtsgeschäften aller Art selbst vertreten, sich vor Missgriffen und nachtheiligen Folgen bewahren, und die nöthigen schriftlichen Aufsätze wie: Eingaben, Gesuche, Recurse, Kontrakte etc. etc. ohne Hilfe eines Advokaten vollkommen rechtsgiltig abfassen kann. Auf Grundlage der neuesten Gesetze. 5te mit 200 neuen Beispielen vermehrte und sorgfälltig revidirte Auflage. 8. Wien 1852. Preis 1 fl. 30 kr.

Waibel, Alois A., Priester, Historische Volksbilderbibel aus dem alten und neuen Tostamente für kath. Christen, mit 300 Bildern complet in 2 Bänden, Preis 1 fl. Dasselbe in einem Bande sauber gebunden 1 fl. 20 kr.

Das Herz des Menschen ein Tempel Gottes, oder eine Werkstätte des Teufels, in zehn Figuren sinnbildlich dargestellt. Zur Erweckung und Beförderung eines christlichen Sinnes. Preis 24 kr.

Bichler, Al., Čerkveno leto alj pesmi z napevi za vse nedele ino praznike. 8. V Celovcu 1852 Preis 48 kr.

Kmetijške in rokodelske Novíce. Die Jahrgänge 1843 und 1844 in einem Bande 1 fl. 30 kr. 1845 und 1846 in einem Bande 1 fl. 30 kr. 1847 und 1848 in einem Bande 1 fl. 30 kr.

Obige Bücher können auch durch den Herrn Buchbinder Ant. Wepustek in Neustadtl bezogen werden.

Žitni kup. (Srednja cena).	V Ljubljani 27. grudna		V Krajnji 22. grudna	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik pšenice domače	2	20	2	17
1 » » banaške	2	20	2	34
1 » turšíce	—	—	1	53
1 » soršice	—	—	1	57
1 » rèží	—	—	1	55
1 » ječmena	—	—	1	34
1 » prosa	1	20	1	33
1 » ajde	—	—	1	37
1 » ovsa	1	—	—	57

V Krajnji: prešiči težki funt 9 kr., srednji 8, lahki 7 kr. Slanina (špeh) v bohih cent od 24 do 26 gold.